

Література

1. Карпенко О. А. Основи антикризового управління : Навч. посібн. / О. А. Карпанко. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — 208 с.
2. Приймак В.І. Індикатор попередження кризового стану банківської системи України / В.І. Приймак, П.В. Приймак // Формування ринкової економіки в Україні. — 2014. — Вип. 31. — Ч. 2. — С. 173—179.
3. Skorupka D., Neutral Networks in Risk Management of a Project, 2004 AACE International Transaction, (CSC.1.51 — CSC.1.57), The Association for the Advancement of Cost Engineering, USA, Washington 2004.
4. Сявавко М. Математичне моделювання за умов невизначеності / Сявавко М., Рибицька О. — Львів: НВФ Українські технології, 2000. — 320 с.
5. Приймак В.І. Нечітке оцінювання рівня економічного добробуту домогосподарств / Приймак В.І. // Економіка: реалії часу. — №1(1). — 2011. — С. 149—158.

УДК 330.341

Ірина РАДІОНОВА *

СТРУКТУРУВАННЯ ПРОБЛЕМ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ОСНОВА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

СТРУКТУРИРОВАНИЕ ПРОБЛЕМ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ КАК ОСНОВА АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ

MACROECONOMIC POLICY PROBLEMS STRUCTURING AS A FOUNDATION OF CRISIS MANAGEMENT

Анотація. Розглянуто загальний алгоритм структурування проблем макроекономічної політики в системі аналітичних процедур та застосовано цей алгоритм до аналізу податкової політики в українській економіці.

Аннотация. Рассмотрен общий алгоритм структурирования проблем макроэкономической политики в системе аналитических процедур и этот алгоритм использован в анализе налоговой политики в украинской экономике

Abstracts. The general algorithm of macroeconomic policy structuring was issued in the system of analytical procedures and applied this algorithm to analyze tax policy in the Ukrainian economy.

Антикризове управління національною економікою стає обґрунтованою системою заходів уряду тоді, коли спирається на аналіз макроекономічної політики. Аналіз політики розглядається сучасною наукою про державне управління передусім у двох сенсах [1—3]:

- як діяльність зі створення знань про причини, наслідки, дієвість політики та її альтернативи,
- як особлива методологія розв'язання проблем політики.

І перший, і другий сенс передбачає здійснення такої особливої аналітичної процедури, як структурування проблем політики. Причому, структуруванню проблем відводиться центральна роль у системі аналітичних процедур.

Місце структурування проблем політики в системі аналітичних процедур, що формують зміст аналізу політики і одночасно створюють теоретичне й прикладне підґрунтя для антикризового управління національною економікою, ілюстроване схемою (рис. 1).

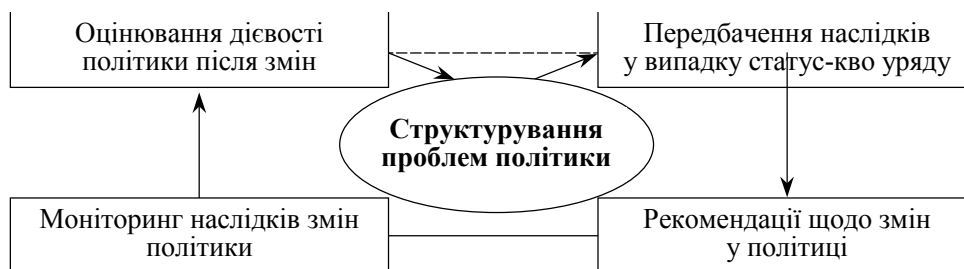

Рис. 1. Структурування проблем макроекономічної політики у системі аналітичних процедур

Джерело: розробка автора

* РАДІОНОВА Ірина Федорівна / Ирина РАДИОНОВА / Iryna RADIONOVA — д.е.н., професор кафедри макроекономіки та державного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», irina.radionova@gmail.com

Як центральна процедура аналізу політики, структурування проблем пов'язане з іншими чотирма процедурами, а саме з:

- передбаченням наслідків розвитку подій у випадку статус-кво (бездіяльності уряду), відповідно, консервування (збереження) тих тенденцій (включно з кризовими, або тими, що спричиняють кризу національної економіки),
- формулюванням рекомендацій щодо змін політики, які обґрунтовані, виходячи з уже досліджених тенденцій,
- моніторингом наслідків здійснених (або нездійснених) змін політики за визначеними показниками та індикаторами,
- оцінюванням дієвості (результативності) політики з огляду на визначені цінності (цілі) та окреслені конкретні завдання.

Власне структурування проблем політики означає виведення певних тверджень (Т) рекомендаційного характеру з політично-релевантної інформації (ПРІ) з використанням певних підстав (ПС), додаткових аргументів на підтвердження підстав (ППС) і контраргументів (КА).

Політично-релевантною інформацією (ПРІ) вважається та, що дійсно стосується певної сфери, у якій виявлено проблему політики. Зазвичай вона (інформація) виявляє незадовільні (такі, що не відповідають сформульованим цінностям і завданням політики) стани, або параметри національної економіки.

Спрощену схему структурування проблем політики можна подати у такий спосіб (рис. 2):

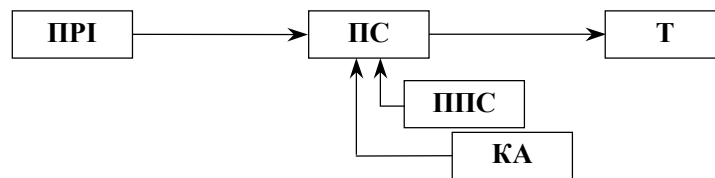

Рис. 2. Схема структурування проблем політики

Джерело: розробка автора

Фактично, структурування проблем політики є логічним переходом від політично-релевантної інформації (ПРІ), що віддзеркалює проблеми політики, до тверджень, які містять рекомендації про зміни політики (Т). Перехід відбувається через певні аргументи, визначені як підстави (ПС). При цьому для більшої обґрунтованості підстав (ПС) використовуються додаткові міркування або факти — підтвердження підстав (ППС) і беруться до уваги контраргументи (КА).

Застосування навіть спрощеної схеми структурування проблем до української політики може мати значний аналітичний результат, пов'язаний з упорядкуванням інформації та аргументації виробників політики.

Наприкінці 2015 р. за відсутності проекту бюджету на 2016 р. і конкуренції двох бачень (проектів) податкової реформи (проекту Міністерства фінансів і комітету Верховної Ради України) одним з найактуальніших стає структурування проблем податкової політики. Остання є складником макроекономічної політики як така, що віддзеркалює макроекономічні причини та спричиняє макроекономічні наслідки.

Структурувати проблеми податкової політики за наведеною раніше схемою з огляду на зміст політично-релевантної інформації, ймовірних підстав та тверджень, передбачених двома підходами до реформування податкової системи в Україні, подано далі (табл. 1).

Попередньо ідентифікуємо інформацію, яка є необхідною для проходження окремих етапів структурування проблем податкової політики. До такої інформації, на наш погляд, належить [4—7]:

- визнання факту існування альтернативних цінностей і цілей реформування податкової системи, відповідно, акцентування уваги на різних проблемах податкової сфери: на дефіциті державного бюджету й виконанні зобов'язань перед міжнародними донорами, при одному підході, та на подоланні податкового розриву між можливими та фактичними податковими надходженнями до бюджету, за іншого підходу;

- врахування стану інституційного середовища, а саме: масштабної корупції, низької якості державних послуг, непривабливості інвестиційного клімату тощо при аргументуванні змін податкової системи,

- відмінне бачення інструментів податкової реформування, а саме: ідея використання однакової податкової ставки у 20 % за чотирма видами основних податків (ПДВ, ПДФО, ППП, ЄСВ), за одним підходом, та різних і ліберальніших ставок (ПДФО — 10 % за умови скасування податкової соціальної пільги, ППП — 15 %, ЄСВ — 20 %), — за іншим підходом;

- врахування факту існування відносно вищого й такого, що не відповідає практиці країн нижчого рівня економічного розвитку, податкового навантаження (23,5 % ВВП у 2014 р. в Україні проти 20,5 % у середньому у 11 постсоціалістичних країнах ЄС),

- використання у якості контраргументу щодо лібералізації податкової системи перспективної оцінки можливих податкових втрат 2016 р. у обсязі 200 млрд грн,
- визнання існування компенсаторів ймовірної втрати податкових надходжень від лібералізації у вигляді перерозподілу податкового навантаження від одних податків (на доходи) на інші податки (на споживання), ймовірного збільшення обсягів номінального ВВП, протидії виведенню доходів в офшори та трансфертному ціноутворенню тощо.

Таблиця 1

СТРУКТУРУВАННЯ ПРОБЛЕМ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Елементи структурування проблем податкової політики	Проект Мініфіну	Проект комітету Верховної Ради
ПРІ ↓	Дефіцит державного бюджету руйнує нестійку фінансову рівновагу національної економіки, яка досягнута з використанням кредитів міжнародних донорів (МВФ), позиція яких щодо неможливості зростання дефіциту бюджету є вирішальною	Дефіцит державного бюджету є у значній мірі наслідком деформованих стосунків між платниками податків та урядом, які спричиняють втрату мотивації до сплати податків, до інвестиційної діяльності й неефективність податкової системи
ПС ↓	Оскільки дефіцит бюджету пов'язаний з українською корупцією та тіншовою економікою, а також з податковою непривабливістю економіки для іноземних інвесторів...	Оскільки мотивація для вітчизняних платників податків і привабливість економіки для іноземних інвесторів пов'язані передусім із ставками податків (податковим навантаженням)...
ППС ↓	Тому що корупція і складне адміністрування податків спричиняє втечу бізнесу в тіншову сферу й уникнення податкових зобов'язань, а також більші ризики для іноземних інвесторів у порівнянні з іншими країнами	Тому що в українській економіці існує відносно вище загальне податкове навантаження та відносно більший перерозподіл доходів через державний бюджет за гіршої якості державних послуг, ніж в інших постсоціалістичних країнах
КА ↓	А, натомість , лібералізація податкової системи, за альтернативним проектом, здатна спричинити суттєве зменшення податкових надходжень	А, натомість , навіть при зменшенні податкового навантаження і ймовірному скороченні податкових надходжень можуть бути використані тимчасові компенсатори втрат
Σ Т	Отже , доцільним є реформування податкової системи в напрямку уніфікації податкових ставок для різних податків та уникнення податкових пільг, спеціальних режимів, винятків в оподаткуванні для зменшення корупції та збільшення інвестиційної привабливості економіки	Отже , доцільним є реформування податкової системи в напрямку лібералізації податків — зменшення податкових ставок до привабливішого, порівняно з іншими країнами, рівня та забезпечення якісніших державних послуг на тлі скорочення державних видатків

Джерело: розробка автора

Запропоноване вербальне структурування проблем податкової політики може використовуватись з прагматичною метою систематизації аргументів на користь певних змін у політиці, узгодження альтернативних підходів та їх ймовірного синтезу. Подібне структурування, на наш погляд, є доцільним і в інших проблемних сферах української макроекономічної політики: у курсоутворенні, реформуванні банківського сектору, організації соціального захисту населення у зв'язку з підвищенням комунальних тарифів, реформуванні системи місцевих фінансів.

Література

1. Fisher F. Refraining public policy: discursive politics and deliberative practices. Oxford University Press, 2003 — 280 p.
2. Thissen W., Walker W. Public policy analysis: new developments. NY Springer, 2013 — 670 p.
3. Fisher F., Miller S., Sidney Handbook of public policy analysis. Theory, politics and methods. CPS Press, 2007 — 669 p.
4. Проект закону України Про внесення змін до Податкового Кодексу України щодо податкової лібералізації від 26.10.15 № 3357 — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56874
5. Податкова реформа. Міністерство фінансів України. Вересень 2015. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/0/839->
6. Шевалюк Л. Вузькі місця податкових змін // Український тиждень. — № 46 (418). — С. 16—18.
7. Соколовська А.М. Ліберальна податкова реформа — необхідна чи неможлива? // Дзеркало тижня. — №44-45. — 20 листопада 2015.